

(VIA FERRATA)

ВИА ФЕРАТА

ОСНОВНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

Издавач:
Институт за територијални економски развој - InTER

За издавача:
Драгиша Мијачић

Текст приредили:
Слободан Буловић
Драгиша Мијачић

Година
2017

Публикација је израђена у оквиру активности Програма за обуку водича и спасиоца на Виа Ферати, који је реализовао Институт за територијални економски развој - InTER, уз подршку Outdoor In и NGO Marimangat, а уз финансијску подршку Канадског фонда за локалне иницијативе. Садржај ове публикације је искључива одговорност InTER-а и ни у ком случају не одражава ставове Канадског фонда за локалне иницијативе

Activity supported by the
Canada Fund for Local Initiatives
Activité réalisée avec l'appui du
Fonds canadien d'initiatives locales

Canada

Виа Ферата (Via Ferrata) Основне информације

Приредили:
Слободан Буловић
Драгиша Мијачић

**Зубин Поток
2017**

САДРЖАЈ:

<u>ШТА ЈЕ „ВИА ФЕРАТА“ (VIA FERRATA)</u>	<u>1</u>
<u>ОЦЕЊИВАЊЕ ТЕЖИНЕ ВИА ФЕРАТЕ</u>	<u>2</u>
<u>ОПРЕМА ЗА ВИА ФЕРАТУ</u>	<u>8</u>
<u>КРЕТАЊЕ ВИА ФЕРАТОМ</u>	<u>10</u>
<u>САВЕТИ ЗА БОРАВАК И ВОЂЕЊА ГРУПА НА ВИА ФЕРАТИ</u>	<u>12</u>

ШТА ЈЕ „ВИА ФЕРАТА“ (Via Ferrata)

Postoje različiti načini pristupa planinarskoj akciji/penjanju:

- Опремљена планинарска стаза;
- Виа ферата (Via Ferrata);
- Слободно пењаер на стени или леду.

Опремљена планинарска стаза је стаза која садржи вештачке елементе, обично на специфичним, посебно изложеним местима, који служе да би се повећала безбедност. За кретање на овој стази често није потребна посебна опрема.

Виа ферата у потпуности садржи трајне помоћне елементе који су фиксирани за стену да би се олакшало пењање и повећала безбедност. Елементи обухватају металне сајле причвршћени за стену, клинове, метална стубишта, мердевине, мостове, куке и друге опште и неопходне елементе. За кретање на виа ферати потребно је користити специјализовану опрему (појас, кацигу, сет за виа ферату и рукавице).

Приликом пењања уз стену или лед, пењачи или проназазе већ причврћене усидрене тачке или морају да поставе своје. Пењачи користе различиту опрему у циљу безбедности која подразумева конопце, карабињере и другу специјализовану опрему. На вештачким пењачким трасама опрема се користи и као помоћ при пењању а не само ради личне безбедности.

„Виа ферата“ у преводу значи "гвоздени пут". То је пут кроз често недоступан терен, који је отворен постављањем металних пречки или "газишта" и заштићен челичним ужетом (сајлом). Суштина модерне виа ферате је челична сајла која иде дуж трасе и периодично је фиксирана за стену (на сваких 1 до 10 метара). Сајла служи за осигуравање, али се у појединим деоницама може употребити као помоћни ручни држач, као и помоћ у влажним и клизавим условима.

Путем виа ферате омогућено је пењање и спуштање. Поред вертикалног правца, виа ферата може бити у хоризонталном или било ком правцу, пратећи неправилност терена и стена.

Дужина виа ферате може да варира - од кратких успона трајања до сат времена, до дугих, захтевних алпских рута значајне удаљености и висина (до 1.000 метара), при чему је за успон потребно и до 8, па и више часова.

Постоји популаран мит да су „гвоздени путеви“ настали током ратова као места за позиционирање оружја, али већина вуче корен у планинарењу као помоћ у савлађивању тешких деоница. Један од првих примера из давне 1869. године и даље може бити праћен у масиву Гросглокнер (Алпи). Постоје бројни примери о постављању виа ферата пре Првог светског рата након кога наступа и доба њеног омасовљења и популарности. Након 1930-их постављене су многе нове виа ферате, а неке од њих настају као начин ублажавања приступа утврђеним пењачким областима. У почетку кључни принцип је да виа ферата треба да олакшају пут до врхова или пролазе испод њих, али не би требало да буду начин за успон на сами врх. Неизбежно, овај принцип је запостављен, а ових дана читав низ виа ферата је присутан од адреналинских атракција поред путева па до озбиљних планинских успона.

ОЦЕЊИВАЊЕ ТЕЖИНЕ ВИА ФЕРАТЕ

Тежина виа ферате може да варира од путева који су мало више од стазе до веома захтевних вертикалних некад и превисних стена, захтевајући снагу, а некада и технику озбиљног пењања.

Постоји низ скала за оцењивање тежине виа ферате које су у употреби а међу њима најзаступљеније су следеће:

- Италијанска скала;
- Аустријска скала (Kurt Scnall);
- Немачка скала (Eugen Hüsler);
- Немачка скала (Paul Wener);
- Француска скала.

У даљем тексту дат је опис свих скала које се користе за одређивање тежине виа ферате.

Италијанска скала

Италијански алпинистички клуб је усвојио скалу која се заснива на неколико параметара. Главни критеријум се односи на општу ангажованост и обухвата категорије F, PD, D, TD и ED. Поред тога узети су у обзир и други параметри (степен оцено од 1 до 3) који се односе на техничку ангажованост, физичку ангажованост, изложеност и окружење.

Италија	Дефиниција италијанске скале
F	Опремљена стаза, уз низак ниво изложености дугим деловима за пешачење. Добра фиксна заштита која углавном има металне сајле (или ланце) који служе за бољу безбедност на стази
PD	Кратка виа ферата уз низак ниво изложености. Стаза се углавном састоји од ходника, вертикалних прилаза и кратких вертикалних делова на којима ланци, сајле, клинови и степеници помажу у кретању.
D	Виа ферата средње дужине која захтева добру физичку кондицију и техничку спремност. Кретање је често вертикално, уз могуће избочине на стени. Обухвата металне сајле, ланце, клинове и степенице.
TD	Стаза обухвата изложене и техничке делове. Неопходна је веома добра физичка кондиција и техничка спремност. Стаза је вертикална, а пењање уз избочине подразумева коришћење помагала. Опрема обухвата металне сајле, клинове и степенице.
ED	Стаза обухвата неколико изложених и техничких делова, вероватно намерно направљених да би се повећала ангажованост, и садржи мањи број постављених клинова и степеница. Због тога је неопходна веома добра физичка кондиција и одређена техничка спремност за пењање.

Додатни описи и категорије скале	
Техничка ангажованост	1. Никакав или низак ниво техничке тежине, веома добра опремљеност
	2. Опремљена клиновим, степеницама, мостовима; понекад је потребно пењање коришћењем природних прихвата
	3. Много вертикалних или избочених делова; неопходно је пењање коришћењем природних прихвата; саветује се минимална вештина у коришћењу техника са ужетом
Физичка ангажованост	1. Захтева физички напор еквивалентан умереној шетачкој тури
	2. Захтева добру физичку кондицију (снага и отпорност)
	3. Захтева веома добру физичку кондицију (снага и отпорност)
Изложеност	1. Низак ниво изложености
	2. Умерена изложеност, мањи број корака у ваздуху
	3. Висок ниво изложености, многи делови у ваздуху
Околина	1. Мала висина, често топли и безбедни временски услови; једноставно напуштање
	2. Планински амбијент; надморска висина између 1000 и 2000 м; опрез због могуће грмљавине, ветра и хладноће
	3. Планински амбијент са великом надморском висином; надморска висина више од 2000 м; могући делови под снегом; опрез због могуће грмљавине, ветра и хладноће

Аустријска скала (Kurt Scnall)

У Аустрији се користи Kurt Scnall-ова скала која се односи на општу ангажованост и која је резимирана у наредној табели.

Аустрија Kurt Scnall	Дефиниција аустријске скале
A	Лак приступ. Велики број степеника и газишта солидне величине. Нема физичких пролаза. Стаза је потпуно опремљена, велики број клинова.
B	Лак приступ. Смењују се физички захтевнији делови са деловима за одмор. Стаза је добро опремљена, али удаљеност степеника или газишта захтева добру равнотежу.
C	Приступ је на планинском терену и може да захтева навигационе вештине. Стаза је стрма са много физички захтевнијих делова, и мањи број делова за одмор. Опремљена је безбедно, али уз веће размаке. Захтева добру физичку и менталну спремност.
D	Приступ у односу на ниво Ц може да захтева краће делове за пењање. Стаза садржи много изложених вертикалних или избочених делова. Опремљеност је добра, али са деловима који садрже само сајле.
E	Ниво приступа је исти као у нивоу Д. Стаза може да садржи више физички захтевних делова у континуитету него ниво Д. Опремљеност садржи само сајле и клинове. Нема могућности изласка.

Француска скала

У Немачкој се користе две скале, од којих је једна *Hüsler*-ова скала. Ова скала се користи и у Швајцарској. која се односи на општу ангажованост и која је резимирана у наредној табели.

Француска	Дефиниција француске скале
F (Facile)	Лако, погодно за почетне у спорту
PD (Peu Difficile)	Није тешко, погодно за почетнике и евентуално децу.
AD (Assez Difficile)	Прилично тешко, погодно за почетнике у пратњи
D (Difficile)	Тешко, за оне који су спортски активни и редовно тренирају
TD (Tres Difficile)	Врло тешко, физички захтевно, за редовне учеснике
ED (Extremement difficile)	Изузетно тешко, веома физички захтевна стаза, погодна за искусне учеснике са високом нивоом кондиције.

Немачка скала (Eugen Hüsler)

У Немачкој се користе две скале, од којих је једна *Hüsler*-ова скала. Ова скала се користи и у Швајцарској. Ова скала обухвата шест нивоа тежине, од лаког (K1) до изузетно тешког (K6), који су резимирани у наредној табели.

Немачка Eugen Hüsler	Дефиниција Hüsler-ове скале
K1 - Лака	Лака, погодна за почетнике. Једноставне и осигуране стазе за планинарење, природне стазе осигуране степеницама, челичним газиштима и мостовима. Кратки изложени, али добро осигурани делови.
K2 – Мање тешка	Делови изнад стрмих вертикалних стена, руте су осигуране. Вертикални делови, веома добро осигурани. Краћи делови вертикалних пролаза са челичним газиштима или степеницама, у мање тежим деловима осигурање уз помоћ челичних сајли.
K3 – Умерено тешка	Погодна за почетнике који иду уз пратњу водича. Више стрмих стеновитих делова, дужи стрми пролази, отворени и изложен прелази. Нема избочених делова.
K4 – Тешка	Тешка, за оне који се баве овим спортом. Руте су стрмије, уз више тежих делова, мање газишта и прихвата за руке. Клинови су ређе распоређени. На изложеним деловима користе се само сајле. Направљена одморишта (куке, крампони) само на најтежим прелазима.
K5 – Веома тешка	Веома тешка, физички захтевна, само за искусне пењаче. Виа ферата у екстремним планинским условима са литицама, уз вертикалне и лакше избочене делове. Неопходна је физичка и ментална спремност (снага и издржљивост).
K6 – Екстремно тешка	Изузетно захтевна уз ограничен број газишта и прихвата за руке. Рута је у екстремно стрмим планинским условима са литицама, уз вертикалне, углавном избочене делове, који су осигурани само сајлом (постоје и неосигурани делови). Неопходна је веома добра физичка и ментална спремност (снага и издржљивост).

Као додатно појашњење ове скале користе се и описи стаза у бојама које ближе објашњавају тежину.

Ознака	Дефиниција скале
----- Планинарска стаза	Захтеви: сигуран корак, добра физичка спремност, способност за прелазак мање проходног или делимично немапираног терена
----- Аплинистичка стаза	Захтеви: сигуран корак, добра физичка спремност, без страха од висине, вештина коришћења конопца и опреме

Немачка скала (Paul Werner)

У Немачкој се користе две скале, од којих је једна *Werner*-ова скала. Ова скала се користи и у Швајцарској. која се односи на општу ангажованост и која је резимирана у наредној табели. *Werner*-ова скала је подељена на три дела, од чега први део означава карактер стаза, други морфологију терена а трећим се додатно означава тежина.

Werner-ова скала карактера стазе је објашњена у следећој табели.

Немачка Paul Werner	Дефиниција Werner-ове скале
KS1 – Веома лака	Веома лак, обележен, заштићени планински пут. Ту и тамо на неравном каменитом терену, на природном или вештачки изграђеном путу. Заштита у облику челичног ужета, ланци, или ограде служи углавном само за повећање осећаја сигурности али није претерано потребна. Без вештачке заштите ово би био UIAA ниво 1.
KS 2 – Лака	Лаки, заштићен пут. Мало грубљи каменити терен. Вештачка заштита у облику челичне сајле, газишта и мердевина служи за лакше напредовање. Без вештачких заштита он ће представљати пењање у UIAA нивоу 1-2.
KS 3 – Умерено тешка	Нешто тежи али заштићени пут. Нераван каменит терен, већина трасе обезбеђена помоћу челичне сајле, газишта или гвоздених мердевина. Обезбеђени делови сада захтевају одређену количину снаге у рукама. Без заштите то би представљало благо или

	умерено тешко пењање у UIAA нивоу 3
KS 4 – Тешка	Врло нераван каменит терен са по неком вертикалном секцијом. Заштита је углавном челична сајла, на комплексним местима опремљено је хватштима и газиштима. Ови путеви захтевају адекватну снагу руку. Без заштите то би представљало умерено тешко пењање у UIAA нивоу 4.
KS 5 – Веома тешка	По нека екстремнија деоница изложена вертикалним литицама уз минимум природних газишта. Вештачка заштита се састоји углавном од челичне сајле и мале количине вештачких упоришта. Најсложеније деонице захтевају технике за пењање или велику количину снаге у рукама. Без вештачке помоћи то би било веома тешко пењање у UIAA нивоу 5-6.
KS 6 – Екстремно тешка	У суштини врло сличан KS5 стазама, али има још мање вештачких газишта. Ово су веома дуге и изузетно тешке руте. На неким местима особа мора употребити искључиво снагу својих руку и тако се кретати дуж глатких литица са минималним газишта или се потпуно без газишта мора ногама одупирати од стену.

Уз ознаку ове категорије иде и додатна ознака о морфологији терена и прецизније показује карактеристике виа ферате:

Ознака	Дефиниција скале
0	У долини или у близини долине кроз коју осигурани правац води без дугог приступа. Добри услови видљивости и мала дужина трасе. Углавном није потребно да се носи храна или додатна заштитна опрема.
A	Лаке планинске шетње дуж комфортних пешачких стаза до 2000 м надморске висине, или нешто више.
B	Планинске туре дуж планинских путева који могу бити уски и неравни. Ови путеви се могу наћи у свим висинским зонама и у зонама глечера, углавном на висинама од између 1800 и 2700 м.
C	Изазовне планинске шетње на великим висинама и на неким местима изложеним литицама. Често је потребно да имате добар осећај за правац. Углавном на висинама од 2300 до 3000 м, а планинарско искуство је потребно.
D	Врло изазовне планинске шетње на великим надморским висинама на каменитом терену. На надморској висини од између 2400 и 3000 м. Деонице имају тенденцију да буду дуге, тешке и са заштитом. Искуство у планинарењу, издржљивост, и добар осећај за правац су безусловна потреба.
E	Планинарење на високим теренима од 3000 метара и више, где је неопходно имати ледни цепин и дерезе са собом (комбиновано пењање). Делимично укључује прелазак преко глечера и пролазак кроз суве долине глечера. Све ово подразумева потпуну процену кондиције и технике осигуравања у различитим ситуацијама. У појединим сегментима апсолутно је неопходно да се настави као тим у навези. Препоручујемо овај само за искусне планинаре.

Слично као и са стазама за скијање, виа фератама се могу додати одреднице са бојом које додатно прецизирају њихов карактер:

Ознака	Дефиниција скале
Плаво	Заштићени сегменти имају минималне проблеме (KS1-KS2 тешкоће), сложеност обично А или В. Упркос овом, потребна је просечна отпорност на вртоглавицу, као и одређена количина искуства у ходањз планинским тереном.
Црвено	Заштићени сегменти имају просечну тежину (KS3 - KS4) и сложеност нивоа В или С. Само за искусне планинаре са искуством у осигураним рутама.
Црно	Изазовне или веома изазовне заштићене руте (KS4- KS6 тежине), повремено незаштићени сегменти за пењање. Веома сложени заштићени смерови ниске комплексности могу бити у овој категорији, али и осигуране, умерено тешке путање ако су у категорији С и D. Само за веома искусне.

Табела: Компаративни приказ скала за оцењивање тежине Виа ферате

Аустрија Kurt Scall	Дефиниција Аустријске скале	Француска	Немачка Eugen Hüsler	Немачка Paul Werner	Италија	Дефиниција италијанске скале
A	Лак приступ. Велики број степеника и газишта солидне величине. Нема физичких пролаза. Стаза је потпуно опремљена, велики број клинова.	F	K1	KS1	F	Опремљена стаза, уз низак ниво изложености дугим деловима за пешачење. Добра фиксна заштита која углавном има металне сајле (или ланце) који служе за бољу безбедност на стази
B	Лак приступ. Смењују се физички захтевнији делови са деловима за одмор. Стаза је добро опремљена, али удаљеност степеника или газишта захтева добру равнотежу.	PD	K2	KS2	PD	Кратка виа ферата уз низак ниво изложености. Стаза се углавном састоји од ходника, вертикалних прилаза и кратких вертикалних делова на којима ланци, сајле, клинови и степеници помажу у кретању.
		AD				
C	Приступ је на планинском терену и може да захтева навигационе вештине. Стаза је стрма са много физички захтевнијих делова, и мањи број делова за одмор. Опремљена је безбедно, али уз веће размаке. Захтева добру физичку и менталну спремност.	D	K3	KS3	D	Виа ферата средње дужине која захтева добру физичку кондицију и техничку спремност. Кретање је често вертикално, уз могуће избочине на стени. Обухвата металне сајле, ланце, клинове и степенице.
		TD	K5	KS5	TD	Стаза обухвата исложене и техничке делове. Неопходна је веома добра физичка кондиција и техничка спремност. Стаза је вертикална, а пењање уз избочине подразумева коришћење помагала. Опрема обухвата металне сајле, клинове и степенице.
D	Приступ у односу на ниво Ц може да захтева краће делове за пењање. Стаза садржи много изложених вертикалних или избочених делова. Опремљеност је добра, али са деловима који садрже само сајле.	ED				K6
E	Ниво приступа је исти као у нивоу Д. Стаза може да садржи више физички захтевних делова у континуитету него ниво Д. Опремљеност садржи само сајле и клинове. Нема могућности изласка.	Не постоји ознака еквивалент на за овај степен тежине				

Извор: UIAA - International Climbing and Mountaineering Federation, <http://theuiaa.org/mountaineering/via-ferrata/>

Међународна скала

Постоји још једна, "међународна скала", чије су карактеристике приказане у следећој табели:

Ознака	Категорије	Дефиниција скале
А	Стаза	Лака, тежи делови обезбеђени, добро означена
	Терен	Одговарајући прихвати и степеници, мали кораци. Кратки избочени делови, пењање је већином могуће без обезбеђења.
	Обезбеђење	Челичне сајле, ланци, степеници, мостови, челични клинови; кораци који омогућавају безбедно и мало физички захтевно пењање.
В	Стаза	Лака за пењање, изложени делови обезбеђени, добро означена.
	Терен	Смењују се равни и стрми делови; смењују се исцрпљујући, физички захтевни и лаки делови. Добри делови за стајање и одмор.
	Обезбеђење	Челичне сајле, степеници, мостови, челични клинови; комбиновани кораци који захтевају већу физичку контролу од нивоа А.
С	Стаза	Вештине аплинистичког пењања, сигурног кретања и оријентације су неопходан предуслов.
	Терен	Стрм терен, изложени прелази и вертикални делови, мало прихвата и газишта. Много исцрпљујућих и физички захтевних делова.
	Обезбеђење	Челичне сајле, степеници, мостови, челични клинови и газишта. У овој комбинацији захтева се више снаге и храбрости.
D	Стаза	Вештине аплинистичког пењања, сигурног кретања и оријентације су неопходан предуслов. Могући су краћи делови за лакше слободно пењање без осигурања.
	Терен	Екстремно вертикалан. Изложени прелази и вертикални делови. Много исцрпљујућих и физички захтевних делова. Само за искусне пењаче.
	Обезбеђење	Челичне сајле, степеници, мостови, врло мало челичних клинова и газишта. Чак и тешки делови су често осигурани само челичним сајлама.
E	Стаза	Вештине аплинистичког пењања, сигурног кретања и оријентације су неопходан предуслов. Могући су краћи делови за лакше слободно пењање без осигурања.
	Терен	Екстремно вертикалан. Изложени прелази и вертикални делови. Повремено исцрпљујући и физички захтевни делови. Само за искусне и добро физички припремљене пењаче.
	Обезбеђење	Скоро да само постоје челичне сајле за прелазе. Скоро да нема степеника и мостова. Газишта само у изузетним случајевима. Ретко постоје могућности излаза.

Оцена *виа ферате* БЕРИМ

Виа ферата БЕРИМ са састоји од неколико делова где свака од њих може представљати засебну целину за пењање. Међутим, сваки део па самим тим и целу виа ферату карактерише вертикално пењање које је целом дужином обезбеђено челичним ужетом и металним помагалима (степеницама, клиновима и стубиштима). За пењање је потребна добра физичка кондиција. На вертикалним деоницама се налази неколико избочина које захтевају додатну физичку спремност. Спуст са виа ферате је нарочито захтеван јер представља кретање по изузетно стрмом и каменовитом терену који често није обезбеђен челичном сајлом или другим сигурносним помагалима. Отуда се пењање на виа ферати БЕРИМ не препоручује без пратње водича, нарочито не учесницима без искуства у овој врсти пењања.

На основу својих техничких карактеристика, виа ферате БЕРИМ спада у категорију тежих. Техничка оцена ове виа ферате је процењена на ниво следећих скала:

- Тежина С – аустријска Kurt Scnall скала;
- Тежина D – француска скала;
- Тежина K4 – немачка Eugen Hüsler скала;

- Тежина KS4 – немачка Paul Werner скала;
- Тежина D – италијанска скала.

ОПРЕМА ЗА ВИА ФЕРАТУ

Техничка опрема која се користи за пењање на виа ферати се током времена развијала и унапређивала од штуре и небезбедне, до савремене и комплетне са високим степеном безбедности и комфора. У данашње време сва опрема која се употребљава је атестирана и сертификована од стране релевантних институција. Потребно је водити рачуна да се за савлађивање виа ферате употребљава искључиво опрема која је намењена за ту сврху, јер у противном могу наступити озбиљне или фаталне повреде. Опрема мора да буде сертификована по међународном UIAA стандарду.

Техничку опрему за виа ферату сачињавају: шлем, појас (предвиђени за алпинистичку употребу), виа ферата сет (сачињен од две гуртне са карабинерима и шок апсорбером), заштитне рукавице.

У прошлости су људи користили обичне гуртне са карабинером или чак делове обичних пењачких ужади привезаних за сајлу ради заштите, а још увек повремено можете видети овакве случајеве, иако због потенцијалног фактора пада у виа ферати (мера снаге удара приликом пада) ово може бити врло опасно.

Шлем

Главна одлика шлема који се корисити за пролазак виа фератом је његова механичка отпорност и квалитет по UIAA стандарду. Такви шлемови морају имати све неопходне карактеристике, у противном неће задовољити поменути стандард квалитета. Постављање шлема је једноставно али се мора обратити пажња да буде адекватно подешен (стегнут) према обиму главе да не би долазило до његовог спадања приликом пада који може изазвати директан контакт главе са стеном. Копча која држи шлем везаним испод браде ни у једној ситуацији **не сме бити откопчана!**

Појас

Било да је грудни који својим гуртнама обухвата цело тело или да је седећи који обухвата струк и бутине, појас је основни елемент везивања тела преко осигурања за стену. Позиција места на појасу за везивање гуртне са шок апсорбером је тако одређена да позиционира тело при паду у оптималну позицију, а такође и спречи окретање тела наопако (глава на доле). Потребно је обратити пажњу да појас буде прописно постављен и затегнут. Горња обујмица појаса мора прећи линију кукова и стегнути појас у струку на тај начин да појас није могуће смакнути преко кукова на доле. Гуртне које везују бутине треба стегнути у мери која неће дозволити да оне клизе по бутинама и померају се горе - доле.

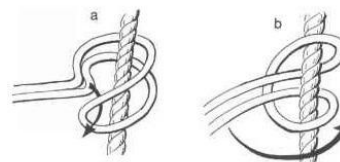
СЕДЕЋИ ПОЈАС

ГРУДНИ ПОЈАС

Виа ферата сет

Ово је један од најбитнијих делова опреме коме треба посветити посебну пажњу. Сачињен је на тај начин што је на једној страни шок апсорбер који се рачва на две гуртне на чијим крајевима је по један карабинер. Шок апсорбер је елемент који ублажава енергију пада и драстично утиче на повећање безбедности. У спортском пењању енергију пада апсорбује целокупно уже што значи да је максимални фактор пада 2, а пад на виа ферата који се одвија преко фиксне тачке носача сајли који одмах зауставља пад може бити до 5. Другим речима, пад без шок апсорбера, само са гуртном, може покидати сигурносну опрему, а чак и ваше тело. Зато је важно имати **адекватну опрему**. Карабинери на виа ферата сету су најчешће тако обликовани да им је олакшана употреба на челичним ужадима и често имају сигурносни механизам који омогућава да вратанца карабинера једино могу да се отворе стиском шаке. Ово доприноси да цео сет има додатну сигурност од непланираног откачињања карабинера од сајле. Често виа ферата сет има додатни карабинер као помоћни за фиксирање пењача за пењалицу ради одмора. Виа ферата сет се повезује са појасом тако што се гуртна са стране шок апсорбера чвором ("полу-прусииков чвор") везује за појас (за пупчану гуртну).

полу-прусов чвор, "каубојац"

Рукавице

Рукавице су неизоставан део опреме за савлађивање виа ферате. Челична сајла са којом су шаке често у додиру лако могу повредити дланове пењача. Сви елементи са којима шаке долазе у додир су абразивни, стога рукавице нису луксуз него потреба. Најчешће се користе модели "без прстију" који не смањују могућност држања прстију приликом пењања и кретања.

Помоћна/додатна опрема

Поред стандардне опреме за нормалну употребу потребно је скренути пажњу да може доћи и до непланираних ситуација, пада или других отказа, стога је препоручљиво поседовање додатне опреме. Гуртна, краће пењачко уже и карабинер (...) су најкориснија опрема која може бити потребна у непланираним ситуацијама. Када дође до пада, дужина шок апсорбера се знатно повећава и у тој ситуацији није више могуће нормално кориштење виа ферата сета. Из тог разлога је потребно имати додатну опрему.

КРЕТАЊЕ ВИА ФЕРАТОМ

Главно правило на виа ферати гласи – **безбедност на првом месту!** Још једном да подсетимо, неопходно је правилно коришћење адекватне и сертификоване опреме за виа ферату. Опрему је без изузетка потребно користити (носити) током целог боравка на виа ферати, како током кретања, тако и приликом одмора.

Виа ферата је целом својом дужином осигурана челичним ужетом и то је њен главни елемент за сигурност и безбедно кретање. Било да се особа креће уз помоћ пењалица или сопственим телом преко стена или другом помешаном варијантом, мора имати оба карабинера закачена за челично уже. Карабинери преко сајли могу клизати самим кретањем пењача чије кретање ће их вући, а пењач може и самостално да повлачи карабинере преко сајле ако му је у неким тренуцима тако лакше. У другом случају треба обратити пажњу да руке и тело нису уплетени у гуртне и да су слободни (ако дође до непланираног пада). Дуж сајле су постављени њени носачи који је држе и позиционирају, а клизање карабинера је од једног до другог носача. Када пењач пролази поред носача потребно је да карабинер откачи са сајле па га затим закачи са друге стране носача, за сајлу. **Прво један, затим други, никада оба упоредо.** О овоме се посебно мора водити рачуна јер је најопаснија грешка коју пењач може направити.

Поред главних правила о кретању пењача кроз виа ферату, ту су и неке додатне смернице. Како се не би догодило да један пењач падне на другог потребно је да праве потребна **међусобна растојања**. Препоручено је да растојање буде неколико метара, **а на једној деоници коју чине два носача сајле мора да буде само један пењач**.

На косим деоницама или тамо где преовлађује земља или други растресит терен, а нема газишта, челично уже треба користити као ослонац и помоћ при кретању. У оваквој ситуацији треба водити рачуна да карабинери не уштину прсте који би требало да су увек испред карабинера.

На местима где је стена или друга крушљива подлога, потребно је да пењач обрати пажњу да не одвали комад стене. **У случају да одвали камен** (изазове неку врсту одроњавања), он мора тога бити свестан и **одмах мора обавестити** особе испод себе (било др. пењаче или особе у подножју које не види) гласном порукм "камен", "пази" или неким другим брзим и јасним сигналом.

Није згорег напоменути да је боравак на виа ферати један од видова боравка у природи, где владају неки општи принципи (култура). Напомињемо, **немојте ништа остављати за собом** (целофани, пикавци, папирићи и сл.), немојте вршити негативан утицај на природу (ломљење грана, уништавање биљака и животиња). Будите свесни да ако би свако од пењача оставио 1 центиметар прљавштине то би на број од хиљаду пењача било целих 10 метара прљавштине!

САВЕТИ ЗА БОРАВАК И ВОЂЕЊА ГРУПА НА ВИА ФЕРАТИ

Виа ферата је лако доступно узбуђење и авантура за обичног неприпремљеног човека, али не треба бити олако схваћена. Без обзира на своју једноставност, пењачи морају имају **висок ниво концентрације** током целог боравка на виа ферати. Чињеница да је доступна скоро свакоме и без опсежне припреме и обуке је њена главна опасност. Особа која је члан или вођа групе људи од самог приступа виа ферати мора почети са анализом своје групе. Вођа мора да установи коме је потребно највише пажње али такође због те особе не сме запоставити остатак групе. Потребно је да је вођа због свог искуства самоуверен да би могао један **део своје пажње** **пored сопственог пењања усмерити ка групи са којом је**. Вођа групе је одговоран за све своје малолетне чланове које води, а у великој мери није препоручљиво да они приступају виа фератама које захтевају озбиљност (могу уз водича приступати неким фератама адекватним млађој популацији).

Саветујемо водича да **уозна** своју групу **са изазовима** која виа ферата доноси, да им на адекватан начин реално **представи** менталне и физичке **потешкоће** које ће их очекивати. Свакако није препоручљиво наговарање и еветуална манипулација штурим описом која би за циљ имала убеђивање неког од потенцијалних учесника који се двоуме да пођу. Пре успона потребно је да особа која је води групу **направи**, у договору са члановима, **план кретања**, одмора, брзине кретања и других појединости. Водич треба да обавести све учеснике о могућностима евентуалног одустајања које је препоручљиво да је што раније, на почетку самог успона, да би могао одустале безбедно да отпрати у подножије, а затим се врати својој групи. Најбоље би било овакве ситуације избегавати јер носе одређени ризик. Зато је добро да пре успона водич са својом групом направи и договор о ванредним ситуацијама.

Различити временски услови доносе различите могуће ситуације током проласка виа фератом. Неопходно је погледати временску прогнозу али није препоручљиво апсолутно се ослањати на њу. Увек су могуће ванредне ситуације као што су почетак јаке кише или неке безазлене нпр. да неко од учесника не понесе довољно воде. Водич није дужан да пази на ситнице, понаособ за сваког од учесника, али собзиром да оне могу да ремете кретање целе групе потребно је да их на време о свему обавести (да је паметно понети мало хране, слаткиш и довољно воде када је јако сунце). Потребно је да вођа групе учесницима предочи на које начине, где и како могу да олакшају своје кретање или пролазак неке деонице или и да их упозори на елементе које им могу отежати кретање.

Приликом силаска (завршетка) са виа ферате пењачи су најуморнији, а тада долази и до пада концентрације па је већа вероватноћа да се догоде повреде. Водич треба да буде припремљен за овакав след догађаја и да **прилагоди кретање** групе према изгледу терена, а и **према физичкој кондицији** најслабијег члана. Он треба да процени да ли треба смањити или повећати растојање између учесника у групи, нарочито приликом кретања на сипару када је терен крушљив.

Искуство са предходних пењања виа ферата могу бити од користи али не представљају апсолутну припремљеност особе за нове успоне. Стога је потребно поразговарати са овим учесницима и указати им на проблеме на које могу да наиђу током пењања, нарочито на промене на виа ферати које су се догодиле услед коришћења виа ферате или метео услова.

Спремите се за авантуру и уживајте на Виа Ферати БЕРИМ!

outdoor in

Колашинских кнежева бб, Зубин Поток

www.ibarski-kolasin.org